

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

«اداره مطالعات و مقررات بانکی»

اصول مربوط به شیوه نظارت بر

تمرکز ریسک در یک شرکت بزرگ مالی

متشکل از مجموعه‌ای از شرکت‌های فعال در

بخش‌های بانکداری، بیمه و بازار سرمایه

بیانیه مجمع مشترک

کمیته نظارت بر بانکداری بال، سازمان بین‌المللی

کمیسیون‌های اوراق بهادار و اتحادیه بین‌المللی ناظرین بیمه

(دسامبر ۱۹۹۹)

مترجمین:

صدیقه رهبر شمس‌کار

مهرناز فریدونی

گروه مطالعاتی: بانکی و اعتباری

شهریور ماه ۱۳۸۴

فهرست مطالب

صفحه

	پیشگفتار (مترجم)
	تعاریف (مترجم)
۱	اصول مربوط به تمرکز ریسک
۱	هدف
۱	مفهوم و انواع مخاطرات تمرکز
۲	اصول
۳	کار گروه مطالعاتی
۴	بررسی رویه‌های نظارتی
۶	رویه‌های مدیریت تمرکز ریسک شرکت‌های بزرگ مالی
۱۰	تجزیه و تحلیل موضوعات مربوط به نظارت شرکت‌های بزرگ مالی
۱۷	اصول راهنما
۲۲	ماخذ

پیشگفتار (مترجم)

مقوله "تمرکز" در انواع فعالیت‌ها، واژه‌ای است که در ادبیات رایج در سرمایه‌گذاری، همگان، کم و بیش با آن آشنایی دارند ضرب‌المثل قدیمی با این مضمون "که انسان همه تخم مرغ‌هایش را در یک سبد نمی‌گذارد"، ساده‌ترین نوع بیان مخاطراتی است که عدم توجه به تمرکز بیش از حد فراروی انسان قرار می‌دهد.

آنچه حایز اهمیت است این که، اگر در گذشته یک واحد تجاری تلاش می‌کرد فقط در مورد نوع فعالیت، محصول و حوزه جغرافیایی بازارهای هدف خود به مساله تمرکز توجه داشته باشد، و حتی‌الامکان تنوع‌سازی را برگزیند، با گسترش سازمانی شرکت‌ها و تنوع قابل ملاحظه فعالیت‌های آن‌ها، که بعضاً در بازارهای متفاوتی (از جمله بازار پول، سرمایه و بیمه) که هر یک تابع مقررات خاص خود هستند، انجام می‌گیرد، در حال حاضر نیز لازم است در سطح کلان هم رویه مراقبت از تمرکز پی‌گرفته شود. بقای شرکت‌های مالی بزرگی که حاصل پیوند بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و شرکت‌های سرمایه‌گذاری و سایر شرکت‌های فعال در بازار سرمایه هستند، به خط مشی و سیاستگذاری آن‌ها در کنترل مقوله "تمرکز" در هر یک از این سه وادی باز می‌گردد.

آنچه مسلم است این که با پیچیدگی سازمان‌ها و نیز فعالیت موسسات مالی، کنترل‌های ریسک آن‌ها نیز پیچیده‌تر می‌شود که این خود، مستلزم اندیشیدن تدابیری است.

بیانیه مجمع متشکر کمیته نظارت بر بانکداری بال، سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های اوراق بهادار و اتحادیه بین‌المللی ناظرین بیمه با این هدف در دسامبر ۱۹۹۹ به رشته تحریر درآمده است، تا به همگان نسبت به مخاطراتی که فراروی

شرکت‌های بزرگ مالی دارای بخش‌های فعال در بازار پول، سرمایه و بیمه هستند، در صورت عدم توجه به هرگونه تمرکز در هریک از این بخش‌ها و تأثیرات متقابل ریسک این تمرکزها بر یکدیگر هشدار دهد، زیرا همان‌طور که در بیانیه نیز مورد اشاره قرار گرفته است، اگرچه تمرکزها، فی‌نفسه بد نیستند ولی "به دلیل پرجاذبه بودن" کماکان مهم‌ترین منشا زیان‌ها در هر سه بخش بانکداری، بیمه و بازار سرمایه هستند. شاهد این مدعا این است که بازارها این رخداد را بارها در دهه‌های اخیر تجربه کرده‌اند.

صدیقه رهبر شمس کار

تعاریف:

شرکت بزرگ*: در این نوشتار به مفهوم شرکتی است که از به هم پیوستن مجموعه‌ای از شرکت‌ها ایجاد گردیده است توضیح آن که این امکان وجود دارد که چند نهاد نظارتی مستقل بر هریک از ابعاد کاری این شرکت بزرگ نظارت نمایند. مثلاً شرکت بیمه موجود در گروه توسط نهاد نظارتی بیمه، بانک فعال در گروه توسط مرجع نظارت بر بانک‌ها و شرکت کارگزاری توسط شورای نظارت بر اوراق بهادار که در این صورت لازم است، بین بازرسان مراجع مختلف هماهنگی لازم ایجاد گردد.

منابع در معرض خطر**: اکسپوژر

---

* - Conglomerate.

** - Exposures.

«بسمه تعالی»

اصول مربوط به تمرکز ریسک

هدف

- ۱- هدف از این نوشتار ارائه اصولی برای ناظرین بانکی و ناظرین شرکت‌های اوراق بهادار و بیمه است تا از طریق فرآیندهای نظارتی و مقرراتی نسبت به مدیریت مخاطان و کنترل خطر تمرکز در شرکت‌های بزرگ مالی اطمینان حاصل کنند .
- ۲- ترکیب خطوط کاری، برای شرکت‌های بزرگ امکان انجام فعالیت‌های متنوع و گسترده‌ای را فراهم می‌کند که می‌تواند خطر تمرکزهای ریسک در داخل گروه را به وجود آورد، به ویژه، موسسات مختلف زیر مجموعه آن شرکت‌ها می‌توانند عیناً در معرض همان عوامل خطر یا عوامل مشابه خطر یا مخاطرات غیر مرتبطی قرار گیرند که این مخاطرات در شرایط پرتنش غیر عادی بر یکدیگر تاثیر می‌گذارند.

مفهوم و انواع مخاطرات تمرکز

- ۳- در گزارش حاضر، شرکت بزرگ مالی به عنوان شرکتی تعریف شده که فعالیت اصلی آن در زمینه مالی است و موسسات تحت نظارت آن، تا حد زیادی، حداقل در دو بخش از بخشهای بانکی، اوراق بهادار و بیمه دارای تعهداتی هستند. هر نوع انضباط نظارتی، دورنمایی را برای تمرکزهای ریسک در صنعت مربوطه در نظر گرفته است. این گزارش، آن چشم‌اندازها را با تعیین دستور العمل‌هایی برای نظارت بر تمرکزهای ریسک در شرکت بزرگ مالی مورد توجه قرار می‌دهد.

۴- تمرکز خطر به منابع در معرض خطری باز می گردد که برای ایجاد زیان های به حد کافی بزرگ، دارای زمینه هستند به طوری که می توانند سلامت مالی یا توانایی شرکت را برای ادامه عملیات اصلی آن مورد تهدید قرار دهند. تمرکزهای ریسک می توانند از طریق اجرا یا پردازش عملیات (محصول یا خدمت) یا از طریق ترکیبی از اکسپوزرها در کلیه طبقات گسترده داراییها، بدهی ها یا اقلام زیر خط بوجود آیند. ظرفیت زیان دهی یک شرکت، اندازه خطر* و دامنه زیان را با توجه به شرایط نامطلوب خاص منعکس می کند. تمرکزهای ریسک می توانند شکل های متفاوتی داشته باشند از جمله اکسپوزرها نسبت به:

- طرف های مقابل انفرادی
- گروهی از طرف های مقابل انفرادی یا شرکت های مرتبط
- طرف مقابل در مناطق خاص جغرافیایی
- بخش های صنعتی
- محصولات خاص
- ارائه دهندگان خدمات، مثل خدمات پشتیبانی
- فجایع یا بلایای طبیعی

اصول

I- ناظرین باید به طور مستقیم یا از طریق موسسات تحت نظارت، اقداماتی انجام دهند تا اطمینان یابند که شرکت های بزرگ برای اداره تمرکز های خطر در سطح گروه، فرآیندهای کافی مدیریت ریسک را ایجاد نمودند. در صورت لزوم، ناظرین باید معیارهای مناسبی را - مانند تقویت این فرآیندها با کمک محدودیت های نظارتی - منظور کنند.

---

* - Size of Position.

II- ناظرین باید تمرکز های حایز اهمیت را به طور منظم تحت مراقبت قرار دهند، این کار در صورت لزوم از طریق گزارش‌دهی ادواری یا ابزارهایی انجام می‌شود که کمک می‌کنند تا درک روشنی نسبت به تمرکز های خطر در شرکت بزرگ مالی بوجود آید.

III- ناظرین باید افشای تمرکز های خطر به همگان را تشویق نمایند.

IV- ناظرین باید به طور تنگاتنگ با یکدیگر در ارتباط باشند تا به دغدغه‌های یکدیگر پی‌برند و در صورتی که مناسب تشخیص دهند، نسبت به هرگونه اقدام نظارتی در مورد تمرکز های خطر هماهنگی نمایند.

V- ناظرین باید به نحو موثر و مناسبی با تمرکز های حایز اهمیت شرکت‌های گروه، که به نظر می‌رسد به طور مستقیم و یا از طریق یک اثرگذاری کلی و سرنوشت‌ساز، تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر موسسات تحت نظارت دارد، برخورد نمایند.

کار گروه مطالعاتی:

۵- گروه مطالعاتی عملیات مالی شرکت‌های گروه، اکسپوژرها و تمرکزهای ریسک، حقیقت‌یابی در زمینه مدیریت ریسک عملیات مالی شرکت‌های گروه و اکسپوژرها را از طریق دو پرسشنامه انجام داد: یک پرسشنامه در رابطه با رویه‌های نظارتی و دیگری درباره رویه‌های شرکت‌های بزرگ. نتایج این دو پرسش‌نامه به شرح زیر خلاصه می‌شوند:

گروه مطالعاتی در گزارش خود ده شرکت بزرگ مالی را در زمینه مسائل مدیریتی و در رابطه با تمرکزها تحت بررسی قرار داد. این شرکت‌ها شامل شش شرکت بزرگ بانکی با فعالیت در زمینه اوراق بهادار و یا امور بیمه، دو شرکت بزرگ بیمه با فعالیت‌های بانکی یا اوراق بهادار، یک شرکت بزرگ اوراق بهادار با فعالیت‌های بانکی و یک شرکت بزرگ مختلط فعال در زمینه امور بانکی و بیمه بود.

بررسی رویه‌های نظارتی:

۶- توجه نظارتی به طبیعت تمرکزها در داخل شرکت‌های بزرگ مالی، توجه آن شرکت‌ها را به طور موازی به تمرکزهای ممکن در سه بخش عمده بانکداری، اوراق بهادار و بیمه معطوف نموده است. تا چندی پیش، شرکت‌های بزرگ و ناظرین، مشابه هم، به تمرکزها تقریباً فقط در سطح بخش توجه داشتند.

۷- تاکنون تمرکزها فقط در یکی از ابعاد ریسک، مانند ریسک اعتباری، کشوری، بازار، نقدینگی و مخاطرات بیمه اتکایی بیشترین توجه را در سطح بخشی به خود اختصاص داده است ابزارها و متدولوژی‌ها در حال حاضر ایجاد می‌شوند تا دغدغه‌های ناظرین را در هر بخش و تا حدودی در گستره بخش‌ها بازتاب دهند.

۸- در بخش بیمه، تمرکزها می‌توانند ناشی از دارایی‌ها، بدهی‌ها و اکسپوزرهای اقلام زیر خط ترازنامه شرکت بیمه، از جمله ریسک‌های مربوط به مطالبات آتی بیمه^۱ باشد. ناظرین، روش‌های متفاوتی را برای تشویق شرکت‌های بیمه به افزایش سطح تنوع به کار می‌برند و انتظار دارند آن‌ها، در بیمه‌نامه‌های تعهدی و اتکایی خود از تمرکزهای بی‌مورد خودداری کنند. دیگر روش‌های نظارتی، شامل محدودیت‌های نظارتی، الزامات برای ذخایر فنی بیشتر، محدودیت‌های قانونی در مورد سرمایه‌گذاری، اعمال محدودیت‌هایی برای قابلیت پذیرش دارایی‌ها به منظور رسیدن به الزامات سرمایه‌ای و بازنگری کفایت برنامه‌های بیمه اتکایی است. گزارش‌دهی، بخش مکمل فرآیند نظارتی اکثر ناظرین بیمه است. بعضی از ناظرین شرکت‌ها را ملزم می‌کنند تا خط مشی‌ها و رویه‌هایی را اتخاذ کنند تا به طور محتاطانه تمرکزهای ریسک را مدیریت و کنترل کنند.

۱- اقلام بالای خط، بدهی‌های شرکت‌های بیمه، معرف زیان‌های شناخته شده آتی است. این امر پذیرفته شده است که هر گاه مطالبات محقق شوند، مدیریت نمی‌تواند از تنوع‌سازی برای اصلاح تمرکز ریسک خود استفاده کند.

۹- در بخش بانکداری، ناظرین، دستورالعمل اکسپوزر کلان را در چارچوب‌های نظارتی ملی خود منظور می‌کنند این دستورالعمل ناظرین را تشویق می‌کند تا حدودی را در مورد اکسپوزرها نسبت به یک وام گیرنده منفرد یا گروهی از طرف‌های مقابل مرتبط تعیین کنند و برای این کار از سرمایه به عنوان یک مبنا استفاده نمایند. علاوه بر این، برخی از حوزه‌های قانونی، از طریق تدوین مقررات، برای اداره تمرکزهای ریسک محدودیت‌هایی را (با تعیین حدود) مقرر می‌دارند و هیات مدیره و مدیریت ارشد را مسئول تطبیق با این مقررات می‌شناسند. بعضی از نظام‌های بانکداری دارای این قابلیت هستند که الزامات سرمایه‌ای بیشتری را اعمال می‌کنند. اگر چنانچه شرکتی تمرکزهای ریسک غیرالتزامی^۱ داشته باشد ناظرین می‌توانند اقدامات نظارتی دیگری اعمال نمایند.

۱۰- در بخش اوراق بهادار، ناظرین، شرکت‌ها را ملزم می‌کنند سیستم‌های قوی کنترل داخلی و مدیریت ریسک را برای شناسایی و مدیریت مناسب تمرکزهای ریسک ایجاد کنند. این سیستم‌ها با نقدینگی قوی و الزامات اعتباری تکمیل می‌گردد. در بعضی از حوزه‌های قانونی شرکت‌های ناشر اوراق بهادار- درست مثل محدودیت‌هایی که برای بانک‌ها اعمال می‌شود - تابع محدودیت‌های اکسپوزرهای کلان هستند. ناظرین، هیات مدیره و مدیریت ارشد را مسئول تطبیق با این الزامات می‌دانند اگر چنانکه شرکت نسبت به یک خطر خاص، تمرکز فوق العاده داشته باشد، ناظرین می‌توانند الزامات سرمایه‌ای بیشتری را اعمال کنند یا اقدامات دیگری انجام دهند.

۱۱- در گستره بخش‌های یاد شده، ناظرین و مدیریت بانک توجه دارند که هنگامی که موسسات مالی در فعالیت‌های تجاری، بدهی‌ها و دارایی‌های خود تنوع ایجاد نکنند با ریسک فزاینده تمرکز مواجه می‌شوند. ناظرین با استفاده از مقررات، به‌ویژه،

---

^۱ - Unwarranted.

با اعمال محدودیت‌هایی در رابطه با منابع در معرض خطر حایز اهمیت، موسسات را تشویق می‌کنند تا تمرکزها را کنترل کنند. برخی از ناظرین سیستم‌های گزارش دهی را توسعه داده‌اند تا با کمک آن‌ها تمرکزهای ریسک را کنترل کنند.

۱۲- ناظرین این سه بخش توجه دارند که مدیریت احتیاطی تمرکزها، مکملی برای مدیریت ریسک است. آن‌ها باید از موسسات مالی انتظار داشته باشند سیستم‌های جامعی را برای اندازه‌گیری، مراقبت و مدیریت تمرکزهای ریسک ایجاد کنند در برخی از حوزه‌های قانونی، ناظرین، برای مراقبت و کنترل تمرکز به طور فزاینده‌ای به فرآیندهای مدیریت ریسک موسسات مالی متکی هستند. بدین منظور، آنان دستورالعمل‌های نظارتی را صادر نموده‌اند که موسسات را ملزم می‌کند تا خط‌مشی‌ها و رویه‌های داخلی را اتخاذ کنند تا ریسک اکسپوژر را به طور عام و ریسک تمرکز را به طور خاص تحت کنترل و مراقبت قرار دهند.

۱۳- تجربه، به مرور زمان، موسسات مالی و ناظرین را به مفهوم گسترش یافته ریسک تمرکز هدایت نموده است. در سال‌های اخیر موسسات مالی و ناظرین با پذیرش این نکته که شرایطی وجود دارند که در آن، یک معامله بزرگ یا مجموعه‌ای از معاملات می‌توانند به دلیل تأثیر متقابل ریسک‌های بازار، اعتباری و ریسک کشوری، زبان‌های غیرعادی کلانی را ایجاد کنند، به تأثیر متقابل ریسک‌ها بر یکدیگر توجه نشان دادند، در نتیجه، ناظرین در مورد موسسات تحت نظارت یک شرکت بزرگ مالی، به تمرکز ناشی از هر یک از ریسک‌های بزرگ که در عین حال با اکسپوژر ها در گستره شرکت بزرگ سروکار دارند و نیز تمرکزهای ناشی از تأثیر متقابل ریسک‌هایی که بر بیش از یک بخش تأثیر گذارند، توجه روز افزونی مبذول نمودند.

رویه‌های مدیریت تمرکز ریسک شرکت‌های بزرگ مالی:

۱۴- بررسی شرکت‌های بزرگ، پیشرفت مهم اخیر را نمایان ساخت. بعضی از شرکت‌های

بزرگ تمرکز های ریسک را در کلیه بخش ها و بر اساس گستردگی آن در سطح گروه تحت مراقبت قرار می دهند و در برخی موارد اکسپوزرهای بیمه، بانکی و اوراق بهادار را با یکدیگر تلفیق می کنند. البته اکثریت شرکت های بزرگ در نمونه کوچک مورد مطالعه گروه مطالعاتی، ریسک تمرکز را فقط در سطح بخشی کنترل می کردند. در گذشته، کنترل ریسک تمرکز تقریباً فقط در سطح بخشی انجام می شده، در نتیجه، سیستم های مدیریت ریسک و کنترل های داخلی که برای این منظور طراحی شدند نیز در سطح بخشی توسعه یافتند.

۱۵- علاوه بر کند و کاوی که برای یافتن اکسپوزر ها نسبت به طرف های مقابل مشترک یا صنایع در گستره بخش ها انجام می شد، در پی تحولات در سطح بخشی، به منظور انجام ارزیابی هایی در سطح گروه، بعضی از شرکت های بزرگ به همبستگی بین ریسک ها و نیز تاثیر متقابل آن ها بر یکدیگر توجه نشان دادند. مثلاً یک شرکت بزرگ که فعالیت اصلی آن بیمه است تجزیه و تحلیل ارتباط بین زیان های بالقوه در مایملک / فعالیت بیمه حوادث و فعالیت وام دهی در شاخه بانکی خود را به ویژه، به هنگام وقوع بلایای طبیعی آغاز نموده است. شرکت بزرگ دیگری مجموعه مشترکی از عوامل ریسک را برای تجزیه و تحلیل خطر در گستره کامل گروه، شامل موسسات در هر سه بخش توسعه داده است.

۱۶- به طور کلی اقداماتی که شرکت های بزرگ برای کنترل تمرکزهای ریسک در سطح گروه یا بخش انجام می دهند، وراى تطبیق با مقررات و الزامات است. این درست همان چیزی است که که بیشتر نظامهای نظارتی انتظار آن را دارند. به نظر می رسد موسسات مالی قبول دارند منشا زیان های حایز اهمیت، تمرکزهای کنترل نشده است و چنین زیان هایی می توانند به طور قابل ملاحظه ای موقعیت رقابتی آن ها را در بازار بین المللی تضعیف نموده، در نتیجه منجر به سلب اعتماد مشتری، سرمایه گذار و یا سپرده گذار گردد.

۱۷- در شرکت‌های بزرگ مورد بررسی، هیات مدیره یا کمیته عالی ذی ربط دیگری در شرکت مادر، معمولاً مسئول تصویب خط مشی‌های مدیریت ریسک شرکت بزرگ است. مدیر ارشد اجرایی این خط مشی‌ها را اجرا می‌کند^۱. هر دوی این وظایف می‌تواند به یک مرجع سپرده شود. به منظور کنترل درجه تطبیق با خط مشی‌ها، گزارش‌هایی در رابطه با تمرکزها، برای کمیته مدیران ارشدی که تمرکزها را بررسی نموده، در مورد آن‌ها به بحث و تبادل نظر می‌پردازند و کاهش و تخفیف ریسک یا تمرکز ریسک‌ها را مدیریت و جهت‌دهی می‌کنند، توسط مدیران ریسک تهیه می‌شود. در بسیاری از موارد، تجاوز از حدود تعیین شده، مستلزم تصویب سطوح بالای مدیریت است. هر قدر که تجاوز از حدود از نظر مقدار بیشتر و از نظر زمان طولانی‌تر از حدود داخلی باشد، لازم است تصویب در سطح عالی‌تری از مدیریت - گاهی اوقات در سطح هیات مدیره - انجام شود. در بسیاری از موارد، حدود داخلی شرکت بزرگ پایین‌تر از حدود مقرراتی مربوطه تعیین می‌شود.

۱۸- پیشرفت‌های فنی ارتباطات و اطلاعات، زمینه‌هایی را برای شرکت‌ها ایجاد می‌کند تا ریسک را در کلیه سطوح کنترل کنند. ولی در حال حاضر کنترل مستمر درجه تطابق با حدود، توسط سیستم‌های اطلاعات مدیریت، فقط در سطح بخش امکان‌پذیر است. مثلاً هم‌اکنون بسیاری از شرکت‌ها در بخش بیمه، از نظر نوع خطر حدودی را برای پذیره‌نویسی تعیین و کنترل می‌نمایند و بدین وسیله، از هر دو طریق ریسک

۱- حاکمیت سهامی موسسات مالی از یک حوزه قضایی به حوزه دیگر متفاوت است در برخی کشورها، هیات مدیره وظیفه عمده (اگرچه غیر انحصاری) نظارت بر بدنه اجرایی (مدیریت ارشد، مدیریت عامل) را به عهده دارد تا مطمئن شود آنها وظیفه‌شان را به نحو احسن به انجام می‌رسانند. به همین دلیل، در بعضی موارد، هیات مدیره به عنوان هیات نظارتی شناخته می‌شود. بدین مفهوم که هیات مدیره هیچ‌گونه وظیفه اجرایی به عهده ندارد. در مقایسه، در بعضی کشورها، هیات مدیره وظایف بیشتری را به عهده داشته به نحوی که تنظیم چارچوب کلی مدیریت موسسه مالی را نیز متقبل می‌گردد.

را محدود کرده و تنوع‌سازی اکسپوژرها را به طور مستمر تضمین می‌نمایند. سیستم‌هایی با قابلیت‌های مشابه در بخش‌های بانکداری و اوراق بهادار گسترش یافته‌اند. در مقابل، به نظر می‌رسد آن گروه از شرکت‌های بزرگ که اکسپوژرها را در گستره فعالیت‌های بیمه و بانکداری/اوراق بهادار کنترل می‌کنند، به فرآیند دستی متکی هستند. چون سیستم‌هایی که برای اندازه‌گیری و کنترل خطر به کار می‌رود به طور قابل توجهی به تمایز قایل شدن بین بخش‌ها گرایش دارند.

۱۹- شرکت‌های بزرگ مالی به منظور شناسایی، اندازه‌گیری، مراقبت و کنترل ریسک تمرکزها، فنون تجزیه و تحلیل را ارتقا می‌دهند. مهم‌ترین فنونی که در بعضی از شرکت‌های بزرگ اغلب براساس مدل‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد، آزمون بحران و تجزیه و تحلیل سناریو است. این فنون، تأثیر وقایع نامطلوب مانند تغییرات کلان در ارزش‌های بازار، تنزل رتبه اعتباری یا بلایای طبیعی بر هریک از موسسات تحت نظارت و یا شرکت بزرگ را در کل ارزیابی می‌کنند. سناریوها، تجربه تاریخی را منعکس می‌کند یا به آسیب‌پذیری‌های خاصی که مدیران ریسک شرکت شناسایی می‌کنند توجه دارند. علاوه بر این، آزمون بحران با امکان بروز زیان ناشی از مجموعه‌ای از تغییرات بزرگ در عوامل کلیدی خطر سر و کار دارد. نکول روسیه در اوت ۱۹۹۸، ضرورت شناسایی عوامل مشترک ریسک در گستره کلیه عناصر اکسپوژر مالی شرکت را تقویت کرد. در آن مورد، زیانی که روسیه تجربه کرد شامل قراردادهای بازخرید بدهی آن کشور با طرف‌های مقابل غیر روسی و اعتبارات اعطایی برای پوشش وجوه متمرکز روسی بود. این موارد علاوه بر زیان‌هایی است که ناشی از وام‌ها و سایر اعتبارات مستقیم به طرف‌های مقابل روسیه بوده که به طور سنتی به ریسک کشوری ارتباط می‌یابد.

۲۰- از آنجا که تعدادی از شرکت‌های بزرگ، توجه بیشتری را به ارزیابی تاثیر همبستگی ریسک مبذول داشتند، آزمون بحران فرضیات همبستگی اهمیت یافته است. بروز اختلالات مالی در آسیا و دیگر مناطق در سال ۱۹۹۸ روشن ساخت چگونه نوسانات غیر همبسته پیشین قیمت‌ها در گستره بازارهای سرمایه و بدهی بازارهای نوظهور بلوک‌های تجاری و اقتصادهای مختلف تحت فشار، به طور ناگهانی شدیداً به هم همبسته گردیدند و بر اکسیژرها در هر سه بخش تاثیر گذاشتند.

۲۱- تحولات آزمون بحران و تجزیه و تحلیل سناریو در مدیریت ریسک باید مورد تشویق قرار گرفته و باید در پی شناخت افزایش سطح پیچیدگی و رشد نیازهای اطلاعاتی باشد. آزمون بحران مستلزم سیستم‌های جامع اطلاعات مدیریت است که اطلاعات را به روشی سازگار و به موقع گردآوری نموده و بتواند با کمک روش‌هایی، آن‌ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. البته عناصر مهم آزمون بحران نمی‌تواند به طور خودکار مشخص شود و تعیین آن‌ها مستلزم داوری مناسب است مثلاً برای درک محصولات جدید، تجزیه و تحلیل همبستگی‌ها و تفسیر نتایج آزمون لازم است داوری انجام شود.

تجزیه و تحلیل موضوعات مربوط به نظارت شرکت‌های بزرگ

۲۲- در عین حال که تمرکزهای خطر اصولاً از دیدگاه ناظرین مساله‌ساز تلقی می‌شوند، وجود زمینه برای تمرکزهای ریسک در یک شرکت بزرگ، ایجاب می‌کند که نسبت به مزایای گسترده تنوع‌سازی ترکیب فعالیت‌های تجاری شرکت‌های تحت مالکیت واحد یک شرکت بزرگ توازن ایجاد شود. صرف‌نظر از شرایط غیرعادی و به طور کلی پرتنش بازار، اثرات دوره‌ای در سایر بازارها، به طور طبیعی با کمک افت و خیزهای فعالیت تجاری جبران می‌شود. علاوه بر این، بخش عمده‌ای از تمرکزها، نتیجه اجتناب‌ناپذیر راهکار تجاری و نیز

ویژه‌سازی محصول، هدف‌گذاری بر پایه مشتری‌مداری، یا راهکار مناسب پردازش اطلاعات در خارج از شرکت است. این بدین مفهوم است که تمامی تمرک‌های خطر، فی‌نفسه، بد نیستند.

۲۳- با این وجود، از آن‌جا که از نظر تاریخی تاکنون تمرک‌های خطر، علت مهم زیان‌ها در هر سه بخش اعلام شدند، لازم است ناظرین بین منافع حاصل از این تمرک‌ها و مخاطرات آن در سطح شرکت توازن برقرار کنند. به منظور شناسایی راه‌هایی که در آن، چنین تمرک‌هایی شکل می‌گیرد ارزیابی این مساله که چگونه زیان‌های بزرگ می‌توانند در یک شرکت بزرگ گسترش یابند، مفید است و تعدادی از آن‌ها در زیر توضیح داده می‌شوند:

- زیان‌ها در سطح شرکت می‌توانند کل زیان‌های ناشی از انواع مشابه اکسپوژرها (مثلاً اوراق قرضه، وام‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها نزد یک متعهد واحد) و در گستره بخش‌ها را منعکس کنند. این‌ها انواعی از زیان‌های اصلی هستند که مقررات اکسپوژر کلان به طور سنتی سعی دارد از آن‌ها پیشگیری کند. زیان‌ها فقط منابع کلی سرمایه‌ای را تحلیل نمی‌برند بلکه چنان‌که وضعیت نسبت به اندازه بازار یا ظرفیت بازارسازی بسیار باز باشد، ممکن است نقدینگی کوتاه مدت را نیز تحت فشار قرار دهد. وضعیت‌ها، به دلیل سرمایه پایه کلان بعضی از شرکت‌های بزرگ، حتی در صورت پای‌بندی شرکت بزرگ به مقررات تسهیلات کلان در سطح گروه، می‌تواند نسبت به اندازه بازار بسیار بزرگ باشد.
- زیان‌ها در سطح شرکت بزرگ عوامل خطری را که حاصل انواع مختلف اکسپوژرها در موسسات گوناگون هستند منعکس می‌کنند. مثلاً بروز یک فاجعه طبیعی، اگر چنان‌که هر دو نوع خدمات در منطقه تحت تأثیر، ارائه گردد، می‌تواند موجب زیان‌های بیمه‌ای در سطح عملیات بیمه شرکت بزرگ و زیان‌های اعتباری در عملیات بانکی آن گردد.

- زیان‌ها می‌توانند بازتاب تاثیر متقابل عوامل ریسک، مثلاً زیان بالقوه قراردادهای ابزار مشتقه یا نرخ مبادله ناشی از کاهش ارزش نرخ مبادله باشند. در صورتی که همان نوسان قیمت می‌تواند به طور نامطلوبی بر توان بازپرداخت طرف مقابل یا ثبات مالی کشور متبوعه یا محل اقامت طرف مقابل تاثیرگذار باشد. زیان‌ها می‌توانند در یک شرکت بزرگ تشدید شوند زمانی که تحولات خارجی مشابه، به طور مجزا، زیان‌های کلانی را در بخش‌های غیرمرتبط ایجاد کنند مانند وقوع زیان‌های هم‌زمان بعد از کاهش ارزش پول در بخش داد و ستد ارزی بانک و پرتفوی اوراق قرضه شرکت‌های اوراق بهادار بازارهای نوظهور.

- زیان‌هایی که می‌توانند بازتاب گسست همبستگی مشاهده شده‌ی پیشین باشد این در حالی است که بسیاری از آن‌ها در بررسی‌های قبلی غیر همبسته شناخته شده بودند، مثل آنچه هنگام از بین رفتن کیفیت اتفاق می‌افتد مانند شرایطی که تمامی دارایی‌های ریسک‌دار افت ارزش پیدا می‌کنند.

بنابراین، منشاء زیان‌ها می‌تواند منابع در معرض خطر حایز اهمیتی باشد که به سادگی در گستره بخش‌ها در یک شرکت بزرگ قابل جمع است یا تمرکزهای پیچیده‌تری است که از همبستگی یا تاثیر متقابل ریسک‌ها بر یکدیگر به وجود می‌آیند.

۲۴- با این وجود، حتی تمرکزهای خطری که در سطح بخشی محدود است می‌تواند از تاثیر سرریز

شدن به سایر بخش‌های شرکت بزرگ برخوردار باشد. مشکلات حایز اهمیت ناشی از تمرکزهای ریسک در یک موسسه تحت نظارت یا خارج از حیطه نظارت می‌تواند به سایر موسسات در شرکت بزرگ منتقل شود. چون، موسسات از حیث شهرت یا عملیات بین گروه و اکسپوزرها یا هر دو، به هم پیوسته هستند. مثلاً ممکن است این طور تشخیص داده شود که حاصل فعالیت‌های اوراق بهادار یک شرکت بزرگ زیان‌های قابل توجه است یا عملیات بانکی آن به واسطه تاثیرات شهری و ارتباط مالی نزدیک بین موسسات

بانکی

و اوراق بهادار ممکن است با مشکلات دسترسی به بازار یا نقدینگی مواجه گردد. در عین حال که به نظر می‌رسد امکان بروز این مشکلات از نقطه نظر انتقال ریسک نقدینگی بیشترین اهمیت را دارد، ولی زمانی یک موسسه تحت نظارت، اکسپوژر بزرگ و متمرکزی نسبت به موسسه‌ای می‌یابد که آن موسسه، خود نقش متمرکزی را در یک شرکت بزرگ دارا باشد از این رو، می‌تواند با هریک از مخاطرات ارتباط یابد.

۲۵- احتمال وقوع زیان‌های کلانی که می‌توانند عملیات تجاری مستمر یک شرکت بزرگ مالی را مورد تهدید قرار دهند، ناظرین را بر آن داشته که تمرکزهای ریسک، تحت راه‌کار کافی مدیریتی شناسایی و کنترل شوند. این نگرانی از سطح بخش آغاز می‌شود ولی تمرکزها، چه حاصل تمرکزهای موجود در هریک از اشخاص حقوقی باشد، یا ناشی از کاهش مخاطرات در گستره بخش‌ها یا ناشی از تاثیر متقابل تمرکزهای خطر در شرکت بزرگ باشد، می‌توانند بر متمرکز بودن نظارت بخشی، اثرگذار باشند. علاوه بر این، در جاهایی که روش‌های بسیار متفاوتی برای تعیین حدود و یا تعریف تمرکزها وجود دارد، یا در جاهایی که شرکت‌های خارج از حیطه نظارت وجود دارند تفاوت بین مقررات می‌تواند انگیزه‌ای ایجاد کند تا وضعیت‌ها در داخل یک شرکت بزرگ به تدریجی ثبت شوند که محدودیت‌های مقرراتی کاهش یابند یا به حداقل رسانیده شوند. از این رو، ناظرین باید اطمینان حاصل کنند که در نتیجه تمرکزهای خطر حایز اهمیت و زیان‌های بالقوه‌ای که در سطح شرکت بزرگ بروز می‌کند یا در نتیجه تبعیض‌های مقرراتی، اهداف آنها برای هریک از شرکت‌های تحت نظارت زیر مجموعه شرکت بزرگ تضعیف نمی‌شود. در بعضی از موارد، ناظرین از اختیارات وسیعی برای نظارت بر مدیریت ریسک کلیه قسمت‌های شرکت بزرگ برخوردارند. در بسیاری از موارد آنان این اختیار را ندارند ولی در تمامی موارد، ناظرین باید از اختیار کافی برای

گردآوری و محافظت از اطلاعات برخوردار باشند تا بتوانند تمرکزهای ریسک حایز اهمیت را در گستره بخش‌ها تحت مراقبت قرار داده و نحوه اداره چنین ریسک‌هایی را مطالعه کنند. ناظرین در سطح بخشی باید بررسی کنند که آیا آنها برای محافظت از موسسه تحت نظارت مثلاً از طریق کاهش‌های الزامی اکسپوزرها یا ضرورت تعیین سرمایه بالاتر در موسسه تحت نظارت، از تمرکزهای خطر مساله‌ساز از قدرت کافی برخوردار هستند. در جایی که ناظرین فاقد قدرت کافی هستند باید تلاش کنند که اختیارات لازم را کسب نمایند.

۲۶- ماهیت پرجاذبه تمرکزهای خطر و انتقال مشکلات حایز اهمیت در یک شرکت بزرگ به تبحر مدیریت شرکت بزرگ و ناظرین ارزیابی تمرکزهای بالقوه در گستره وسیع گروه دلالت دارد. ناظرین به عنوان بخشی از تلاش گسترده‌تر خود برای تعیین ریسک کلی شرکت بزرگ، همکاری با سایر ناظرین موسسات تحت نظارت شرکت بزرگ را برای شناخت تمرکزهای خطر حایز اهمیت مفید تلقی می‌نمایند.

۲۷- نیاز به ارزیابی تمرکزها در گستره گروه، اهمیت ضرورت دسترسی ناظرین به اطلاعات را بارز می‌سازد. چه در یک سیستم نظارت یکپارچه که ارزیابی در گستره گروه می‌تواند بخش تکمیلی نظارت باشد یا در روش‌های دیگر نظارت بر شرکت بزرگ، ناظرین باید به اطلاعات کافی درباره تمرکزهای ریسک در شرکت بزرگ شامل اکسپوزرها نسبت به موسسات خارج از حیطه نظارت دسترسی داشته باشند. لازم است این نوع اطلاعات ضروری طی جلسات دو یا چندجانبه بین شرکت بزرگی که اطلاعات مورد نیاز را فراهم نموده و ناظرین، از طریق ارتقای توان آنان برای گردآوری اطلاعات، توسط ناظرین قانع کننده تشخیص داده شوند.

علاوه بر این هنگام مبادله اطلاعات، ناظرین بخشی می‌توانند از هرگونه

هماهنگی برای اندازه‌گیری تمرکزهای ریسک در گستره بخش‌ها بهره‌مند شوند. از این‌رو، استفاده مشترک از اطلاعات و ارتباط بین ناظرین حایز اهمیت است. روش‌های ممکن برای همکاری ناظرین در گزارش مجمع مشترک تحت عنوان گزارش هماهنگ کننده و اصول مربوط به گزارش مشترک اطلاعات نظارتی بیان می‌شود.

۲۸- از آن جا که شرکت‌های بزرگ تکامل می‌یابند، پیچیدگی تمرکزهای ریسک در ساختار این شرکت‌ها افزایش می‌یابد و تقاضای تجزیه و تحلیل ریسک‌ها و اطلاعات در مورد مدیریت ریسک در حال فزونی است. تغییر نگرش نسبت به طبیعت تمرکزهای ریسک نشان می‌دهد که لازم است شرکت‌های بزرگ مالی و ناظرین به بهبود روش‌های مربوط به شناسایی ریسک و کنترل آن نداوم بخشند. از این رو، ناظرین معتقدند به عنوان بخشی از برنامه گسترده‌تر مدیریت ریسک در سطح گروه، شامل تجزیه و تحلیل سناریو و آزمون بحران، بسیار حیاتی است هرچا لازم است، شرکت‌های بزرگ سیستم‌های کافی برای اندازه‌گیری، مراقبت، مدیریت و کنترل تمرکزهای ریسک داشته باشند. به نوبه خود، از آنجا که ناظرین باید نظارت مختص خود را انجام دهند، باید متدولوژی‌ها و سیستم‌هایی را که توسط شرکت‌های بزرگ مالی به کار می‌رود بشناسند و از آن‌ها استفاده کنند.

۲۹- علاوه بر مدیریت ریسک توسط شرکت‌های بزرگ و نظارت ناظرین، افشای اطلاعات به عموم از طریق ارتقای نظم بازار می‌تواند به مدیریت مناسب تمرکزهای خطر کمک کند. افشای اطلاعات به عموم در مورد تمرکزهای خطر توسط شرکت بزرگ دو هدف را تحقق می‌بخشد اول، به سایر دست‌اندرکاران بازار این امکان را می‌دهد که بین سازمان‌هایی که تمرکزهای خطر را به طور صحیح و

مناسب مدیریت می‌کنند و آن‌ها که به این ترتیب عمل نمی‌کنند تفکیک قایل شوند و به این ترتیب، به ناظرین برای پذیرش رویه‌های مناسب مدیریت ریسک کمک می‌کند. دوم، افشای اطلاعات می‌تواند برای شناخت تمرکزهای حایز اهمیت در شرکت بزرگ به ناظرین مساعدت کند. ناظرین، در عین حال، اغلب به این نتیجه می‌رسند که افشای اطلاعات تنها نقطه شروعی برای طرح پرسش‌ها و انجام مباحثات بیشتر است. چنین افشاهایی می‌تواند هنگام رویارویی با مقامات نظارتی از بار مسئولیت شرکت بزرگ مالی بکاهد.

۳۰- نظم بازار تنها زمانی می‌تواند کارآ باشد که افشای اطلاعات به موقع، قابل اتکا، مرتبط و کافی باشد. طبق بررسی انجام شده بر روی صورت‌های مالی منتشره، توسط نمونه کوچکی از شرکت‌های بزرگ مالی در حال حاضر افشای اطلاعات مربوط به تمرکزهای ریسک، در حداقل سطح خود قرارداد و می‌تواند به ویژه، در گزارش‌های سالانه به نحو قابل توجهی افزایش یابد. البته انواع گسترده و جدید تجزیه و تحلیل شرکت‌های بزرگ که برای شناسایی تمرکز انجام می‌شود، قابلیت ایجاد حجم زیادی از اطلاعات را دارا هستند. در این رابطه، اطلاعات فوری، حاوی جزئیات تفصیلی، در مورد اکسپوزهای خاص که توسط تعدادی از شرکت‌های بزرگ و خارج از چرخه عادی گزارش‌دهی مالی، (در واکنش به دغدغه‌های بازار به دنبال بروز اختلالات در بازارهای مالی در سال ۱۹۹۸) افشاگردیدند به عنوان اطلاعاتی سودمند و موثر شناخته می‌شود. این نشان می‌دهد که برای شرکت‌های بزرگ این امکان وجود دارد، در عین حال که فقط مهم‌ترین مخاطرات را در کانون توجه خود قرار می‌دهند، در صورت لزوم با افشای به موقع و موردی اطلاعات تفصیلی، بتوانند افشاهای دوره‌ای خود را در مورد تمرکز ریسک گسترش دهند.

اصول راهنما

۳۱- راهکار ناظرین در رابطه با تمرکزهای ریسک در یک شرکت بزرگ لزوماً بازتاب‌دهنده قدرتی است که ناظرین باید اعمال کنند تا موسسات مالی را به کاهش تمرکزهای اضافی و سایر اکسپوژرهای خطرناک وادار نمایند.

I- ناظرین باید به طور مستقیم یا از طریق موسسات تحت نظارت، اقداماتی انجام دهند تا اطمینان یابند که شرکت‌های بزرگ برای اداره تمرکزهای خطر در سطح گروه، فرآیندهای کافی مدیریت ریسک را ایجاد نمودند. در صورت لزوم، ناظرین باید معیارهای مناسبی را - مانند تقویت این فرآیندها با کمک محدودیت‌های نظارتی - منظور کنند.

۳۲- دغدغه‌های نظارتی ناشی از تمرکزهای ریسک با کمک مدیریت مناسب ریسک و خط مشی‌های کنترل داخلی تخفیف می‌یابد و با نگهداری سرمایه کافی به حداقل می‌رسد. لازم است تمرکزهای خطر در هر دو سطح اعم از سطح یک شخص حقوقی و یا در گستره بخش‌های مختلف شرکت بزرگ کنترل شود تا از شرکت‌های تحت نظارت حفاظت شود. ناظرین باید به طور مستقیم یا از طریق موسسات تحت نظارت اقداماتی انجام دهند تا اطمینان حاصل کنند که شرکت بزرگ مالی برای اداره تمرکزهای خطر خود کنترل‌های لازم را انجام داده است جایی که ناظرین کنترل‌ها را کافی تشخیص ندهند، باید محدودیت‌های نظارتی را اعمال نمایند.

۳۳- یک فرآیند مناسب مدیریت ریسک با رویه‌ها و خط مشی‌هایی که توسط اعضای هیات مدیره یا سایر اشخاص ذی‌ربط دیگر تصویب می‌شود و با نظارت فعال اعضای هیات مدیره و مدیریت ارشد آغاز می‌گردد. این فرآیند باید به طور روشن واگذاری مسئولیت اندازه‌گیری و کنترل ریسک‌ها و تمرکزهای خطر در سطح شرکت بزرگ را در برگیرد. شرکت بزرگ باید فرآیندی

را ایجاد کند تا مخاطرات اصلی آن را شناسایی کند. این فرآیند، شامل یک سیستم جامع اندازه‌گیری، یک سیستم حدود (limits) برای مدیریت اکسپوزر کلان و سایر تمرکزهای خطر و فرآیندهای تجزیه و تحلیل آزمون بحران، سناریو و همبستگی، سیستم‌های جامع گزارش‌دهی و اطلاعات مدیریت، برای رویکرد مدیریت مناسب ریسک، حیاتی است و نهایتاً باید به مخاطرات کمی آنها که قابل کمی نمودن نیستند توجه کافی مبذول گردد.

۳۴- علاوه بر این، از آن جا که موسسات مالی بخش‌های مختلف با هم ادغام می‌شوند و شرکت بزرگ مالی تکامل می‌یابد، زمینه برای ایجاد انواع جدید تمرکز فراهم می‌شود. زمانی که ادغام‌های پیشنهادی یا گسترش سازمانی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند، ناظرین باید برنامه‌های مدیریت برای اداره تمرکزهای خطر حایز اهمیت در گستره گروه را مدنظر قرار دهند.

II- ناظرین باید تمرکزهای حایز اهمیت را به طور منظم تحت مراقبت قرار دهند، این کار در صورت لزوم از طریق گزارش‌دهی ادواری یا ابزارهایی انجام می‌شود که کمک می‌کنند تا درک روشنی نسبت به تمرکزهای خطر در شرکت بزرگ مالی بوجود آید.

۳۵- ناظرین باید به اطلاعات دسترسی داشته باشند یا به طور ادواری در جریان ماهیت و اندازه تمرکزهای بزرگ قرار گیرند. به منظور آسان‌تر کردن این فرآیند، ممکن است آنها تشخیص دهند، تعیین حدود یا آستانه‌هایی* برای گزارش‌دهی یا معیار نظارتی** مفید است. با توجه به پویایی ماهیت سازمانی شرکت بزرگ و سهولتی که برای تغییر وضعیت آن از نظر ریسک وجود دارد، کنترل باید به طور متناوب انجام شود. در مورد تمرکزهای ریسک یا سناریوهای بحرانی که زیان‌های بزرگ ایجاد می‌کنند باید به سرعت از طریق مواخذه‌های پیگیرانه از مدیریت شرکت بزرگ اقدام شود.

---

* - Thresholds.

** - Supervisory Benchmark.

III- ناظرین باید افشای تمرکزهای خطر به همگان را تشویق نمایند.

۳۶- افشای اطلاعات به عموم در مورد تمرکزهای خطر در گستره گروه می تواند نظم بازار را ارتقا بخشد. افشای موثر اطلاعات به عموم دست اندرکاران بازار این فرصت را می دهد تا به شرکت های بزرگی که ریسک را به طور موثری کنترل می کنند، پاداش دهند و آن گروه را که به این ترتیب عمل نمی کنند جریمه نمایند و بدین ترتیب پیام های ناظرین را مورد تاکید قرار دهند. به منظور کارآمدی نظم بازار، افشای اطلاعات باید به موقع، قابل اتکا، مرتبط و کافی باشد. بسته به پیچیدگی و تنوع تمرکزهای خطر در یک شرکت بزرگ مالی، ارتقای افشای اطلاعات، گسترش دامنه مهم ترین تمرکزهای خطر در صورت های مالی دوره های به ویژه در گزارش های سالانه است. در عین حال به دلیل واکنش نسبت به دغدغه های بازار و لزوم ارائه جزئیات بیشتر در صورت ضرورت، افشای به موقع و قابل اتکای اکسپوزرها خارج از چرخه گزارش دهی عادی هم انجام می شود. در مورد رویکرد مدیریت ریسک شرکت بزرگ به مساله تمرکزها، ارائه توضیحاتی به عنوان ضمیمه اطلاعات کمی، مفید خواهد بود. علاوه بر این، افشای اطلاعات به عموم، کنترل نظارتی و ارزیابی ریسک را آسان تر نموده و ناظرین را به سوی کند و کاو در مورد موضوعات حایز اهمیت دیگر هدایت می کنند.

۳۷- هدف این نیست که افشای اطلاعات مربوط به تمرکزهای خطر به تریبی انجام شود که اطلاعات اختصاصی افشا شود یا با افشای اطلاعات مشتریان، حریم خصوصی آنها، به طور غیر اصولی خدشه دار شود.

IV- ناظرین باید به طور تنگاتنگ با یکدیگر در ارتباط باشند تا به دغدغه های یکدیگر پی برند و در صورتی که مناسب تشخیص دهند، نسبت به هرگونه اقدام نظارتی در مورد تمرکزهای خطر هماهنگی نمایند.

۳۸- تمرکزهای خطر می‌توانند حاصل اکسپوژرها در بسیاری از بخش‌های شرکت بزرگ مالی باشند. ارزیابی موثر، مراقبت و کنترل چنین تمرکزهایی توسط ناظرین، احتمالاً، مستلزم کارشناسی در سطح بخش و نیز شناخت مناسب فنونی است که توسط ناظرین مورد استفاده قرار می‌گیرد. لازم است ناظرین در مورد تمرکزهای خطری که در بخش‌ها یا حوزه‌های قانونی به وجود آن‌ها پی‌می‌برند با یکدیگر تبادل نظر نمایند چون ناظر در سطح بخش ممکن است نتواند مصادیق تبعیض‌های مقرراتی را شناسایی کند. علاوه بر این ممکن است لازم باشد ناظرین در گستره بخش‌ها و حوزه‌های قضایی با یکدیگر هماهنگ باشند.

۳۹- به طور کلی، مجاری برای تسهیل تبادل اطلاعات درون بخش‌ها ایجاد شده است. این مجمع مشترک، اصولی را برای اشتراک اطلاعات در گستره بخش‌ها، میان آن‌ها، در سندی تحت عنوان اصول مربوط به گزارش اشتراک اطلاعات نظارتی و "گزارش هماهنگ کننده" آورده است. این اسناد همراه با سایر اسناد، در مجموع اسناد مجمع مشترک، اصول و تکنیک‌هایی را ارائه می‌کند که به ناظرین در تلاش‌های آن‌ها برای ارتباط نزدیک‌تر و موثرتر با یکدیگر، در امر نظارت بر شرکت بزرگ مالی کمک می‌کند.

V- ناظرین باید به نحو موثر و مناسبی با تمرکزهای حایز اهمیت شرکت‌های گروه، که به نظر می‌رسد به طور مستقیم و یا از طریق یک اثرگذاری کلی و سرنوشت‌ساز، تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر موسسات تحت نظارت دارد، برخورد نمایند.

۴۰- اگر یک شرکت بزرگ مالی نسبت به تمرکزهایی در معرض خطر قرار گیرد که بر ثبات مالی شرکت بزرگ تأثیرگذار باشند، ناظرین، اقدامات مناسبی را در رابطه با موسسات تحت نظارت انجام دهند. در بعضی از موارد، ناظرین ممکن است

اقدامات پیشگیرانه را (به عنوان راه حل) انتخاب کنند. مثلاً با بهره‌برداری از قدرت اجرایی لازم می‌توانند برای تمرکزهای خطر محدودیت‌های بین بخشی را منظور کنند. تجاوز از این حدود می‌تواند نقطه آغازین ضرورت مداخله نظارتی باشد که با کنترل موقعیت‌ها، بر بقای موسسات تحت نظارت شرکت بزرگ تاثیر می‌گذارد. هر زمان مشکلی بوجود آید، مداخله نظارتی، اغلب با جلب نظر مدیریت و اعضای هیات مدیره به موضوع آغاز می‌شود، سپس از آن‌ها درخواست می‌گردد که به دغدغه‌های نظارتی توجه نمایند. در عین حال که ناظرین به طور کلی احساس می‌کنند این قدرت را دارند که از موسسه‌ای که تحت نظارت آن‌ها قرار دارد اجرای اقدام اصلاحی را خواستار شوند اقداماتی را نیز که انجام آن برای کاهش یا تخفیف موثر تمرکز در هر بخش دیگر شرکت بزرگ لازم است مقرر می‌دارند. در جایی که تمرکزهای خطر در گستره موسسات تحت نظارت شرکت بزرگ کاهش می‌یابد همکاری بین ناظرین مربوطه (و نیز با ناظر اصلی) بسیار مهم است.

ماخذ:

Risk Concentrations Principles, The Joint Forum, Basel Committee on Banking Supervision, International Organization of Securities Commissions, International Association of Insurance Supervisors, Basel, December ۱۹۹۹.

استفاده از مطالب این نوشتار با ذکر ماخذ بلامانع است.

